

Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću - igre

Ožvald, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:251198>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

BARBARA OŽVALD
ZAVRŠNI RAD

KLASIČNA (UMJETNIČKA) GLAZBA
U VRTIĆU – IGRE

Petrinja, rujan 2017.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET**

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

(Petrinja)

PREDMET: GLAZBENA KULTURA

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnice: Barbara Ožvald

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću - igre

Mentor: dr.sc. Jelen Blašković, predavačica

Petrinja, rujan 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Glazba i dijete	2
1.2. Kako klasična (umjetnička) glazba djeluje na djecu	3
1.3. Glazba kao izražavanje	4
1.4. Važnost doticaja djece s glazbom u vrtiću.....	5
1.5. Kompetencije odgajatelja za kreiranje umjetničkih aktivnosti.....	7
1.6. Utjecaj okoline na razvoj glazbenih sposobnosti.....	8
1.7. Upoznavanje i razvijanje ljubavi prema klasičnoj (umjetničkoj) glazbi i kazalištu kroz igru 10	
1.8. Klasična (umjetnička) glazba u romskom dječjem vrtiću	10
1.9. Područja kreativnog izraza djeteta u učenju/istraživanju o klasičnoj (umjetničkoj) glazbi	11
2. TEME U KLASIČNOJ (UMJETNIČKOJ) GLAZBI KOJE JE MOGUĆE ISTRAŽIVATI U VRTIĆU	14
3. PROJEKTNI RAD – UČENJE O KLASIČNOJ (UMJETNIČKOJ) GLAZBI KROZ IGRU	15
3.1. Problem i cilj projekta.....	15
3.2. Predstavljanje uzorka.....	15
3.3. Plan provedbe projekta	17
3.4. Aktivno slušanje klasične (umjetničke) glazbe	17
3.4.1. Tijek aktivnosti slušanja glazbe	18
3.4.2. Reakcije djece na aktivno slušanje glazbe uz pokret	18
3.5. Igra s instrumentima	19
3.5.1. Igra: upoznavanje i manipulacija instrumentima.....	19
3.5.2. Tijek istraživanja zainteresiranosti za Igru – upoznavanje i manipulacija instrumentima.....	25
3.5.3. Reakcija djece na igru: Upoznavanje i manipulacija instrumentima.....	26
3.6. Upoznavanje nota kroz igru.....	26
3.7. Tijek aktivnosti	26
3.7.1. Igra: stvaranje i ukrašavanje nota	26
3.7.2. Igra: početno shvaćanje nota.....	28
3.7.3. Igra: ćiri bu ćiri ba note	29
3.8. Reakcija djece na igre o notama	30

3.9. Orkestar i kazalište.....	30
3.10. Tijek aktivnosti igara o orkestru i kazalištu.....	31
3.10.1. Igra: orkestar i dirigent	31
3.10.2. Igra: kazalište	32
3.10.3. Igra: crtanje kazališta	35
3.10.4. Igra: kazališna garderoba	36
3.10.5. Igra: ljepljivi orkestar	38
3.10.6. Igra: umjetnički laboratorij.....	38
3.11. Reakcije djece na igre koje istražuju kazalište i orkestar	40
3.12. Istraživanje zainteresiranosti Roma za klasičnu (umjetničku) glazbu.....	40
3.13. Tijek istraživanja zainteresiranosti Roma za klasičnu (umjetničku) glazbu.....	41
3.13.1. Igra: pisanje nota	41
3.13.2. Igra: upoznavanje s instrumentima	42
3.13.3. Igra: glazba, ples, sviranje.....	44
3.14. Reakcije djece na klasičnu (umjetničku) glazbu.....	46
4. ZAKLJUČAK.....	46
LITERATURA.....	48
PRILOZI I DODACI.....	49

Popis tablica

Tablica 1 – Popis tema za istraživanje klasične (umjetničke) glazbe.....	15
Tablica 2 – Prikaz istraživačkih vrtićkih skupina prema dobi, broju upisane djece i broju djece koja su aktivno sudjelovala.....	16

Popis slika

Slika 1.....	13
Slika 2.....	13
Slika 3.....	19
Slika 4.....	20
Slika 5	21
Slika 6	21
Slika 7.....	22
Slika 8.....	22
Slika 9.....	23
Slika 10.....	23
Slika 11.....	23
Slika 12.....	24
Slika 13.....	24
Slika 14.....	24
Slika 15.....	25
Slika 16.....	27
Slika 17.....	27
Slika 18.....	28
Slika 19.....	28
Slika 20.....	29
Slika 21.....	30
Slika 22.....	32
Slika 23.....	33
Slika 24.....	33
Slika 25.....	34
Slika 26.....	34
Slika 27/Slika 28.....	35
Slika 29.....	35
Slika 30.....	36
Slika 31/Slika 32	37
Slika 33.....	37
Slika 34.....	38
Slika 35.....	39
Slika 36/Slika 37	39
Slika 38.....	41
Slika 39.....	42
Slika 40.....	43
Slika 41.....	43

Slika 42/Slika 43	44
Slika 44/Slika 45	45

Popis grafikona

Grafikon 1 – N upisane djece i N djece koja su sudjelovala u projektnom radu.....	17

Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću - igre

Sažetak

Klasična (umjetnička) glazba „izvan okvira“ misao je vodilja ovoga rada te pokušaj inovativnog i jednostavnog predstavljanja klasične (umjetničke) glazbe djeci predškolske dobi kroz igru. Cilj ovog rada bio je osmisлити igre koje na logičan, zanimljiv, zabavan i djeci prihvatljiv način prikazuju i približavaju umjetnost pomoću ili uz klasičnu (umjetničku) glazbu. Integracijom umjetnosti u dječji odgoj i obrazovanje, kroz strukturirane igre, razvija se kreativnost, sloboda u igri kako se umjetnost ne bi učila, već osjećala.

Projekt je proveden pomoću glazbeno-didaktičkih igara i igara uz glazbu. Glazbeno-didaktičke igre u projektu temeljile su se na istraživanju kazališta, orkestra, baleta, instrumenata, skupnog muziciranja, zvuka, ritma, tona i slično, dok su igre uz glazbu igre likovnog, književnog ili dramskog sadržaja uz pozadinsku glazbu. Naglasak projekta je na bogatstvu materijala koji omogućuje djeci veći spektar izbora tijekom glazbenih igara istovremeno se vodeći samostalnim zaključivanjem djece. U projektu su sudjelovala djeca iz mješovite skupine od tri do sedam godina iz vrtića Petrinjčica u Petrinji (N=15), djeca iz vjerskog vrtića Blažena Hozana (N=23) te djeca romskog vrtića Ceferino Jimenez Malla (N=12).

Smišljanje i provođenje glazbeno-didaktičkih igara u projektu „Upoznavanje klasične (umjetničke) glazbe“ pokazalo je kako djeca, uz prikladan poticaj, pozitivno reagiraju, uključuju se i samostalno zaključuju. Integracija klasične (umjetničke) glazbe u vrtiću nužna je za potpuniji odgojno - obrazovni rad s djecom rane i predškolske dobi. Svrha projekta je proširiti postojeću glazbenu praksu unutar vrtića te ukazati na važnost kreiranja strukturiranih glazbenih poticaja kroz igru u svrhu obogaćivanja vrtićke glazbene prakse.

Ključne riječi: klasična (umjetnička) glazba, igra, projekt

Classical (art) music in kindergarten - games

Summary

Classical (art) music „outside the box“ is the guiding principle of this paper. Attempting to introduce innovative and simple presentation of classical (art) music to preschool children through the game. The aim of this paper was to design games that show logical, interesting, entertaining and child- friendly ways of bringing art closer to or with classical (art) music. By integrating art into childrens upbringing and education, through structured games, creativity, freedom of the game develops in the way art is not taught, but felt.

The project was conducted using music - learning games and music games. The musical-didactic games of the project were based on the study of theaters, orchestras, ballets, instruments, group music, sound, rhythms, tones and the like, while the games played are followed with artistic, visual and literary content with music playing in the background. The emphasis of the project is on the wealth of materials that enables children to have a greater range of choices during musical games, simultaneously leading to independent decision-making of the children in question.

The project involved children from mixed groups of three to five seven years from the Petrinjčica kindergarten in Petrinja (N=15), Children from the Blessed Hozana (N=23) kindergarten and the children of the Roma kindergarten Ceferino Jimenez Malla (N=12).

The perception and performance of musical – didactic games in the project „Classical (art) music in kindergarten - games“ showed that children, with a suitable incentive, reacted positively, participated and made independent decisions. The integration of classical (art) music in kindergartens is a necessity for a broader and more fulfilling education of children (of early and preschool age). The purpose of the project is to broaden the existing music usage within kindergartens and to point out the importance of creating structured musical incentives through play to enrich the kindergarten music practice.

Keywords: classical (art) music, game, project

1. UVOD

Djecu je od početka bitno odgajati, kako i sam *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske* (2014) nalaže, u slobodnom i kulturnom ozračju. Predstavljanjem umjetnosti djeci, pružamo im elemente potrebne za razvijanje kreativnih sposobnosti i dajemo im mogućnost istraživanja novog područja. Djeca otkrivaju što ih zanima, veseli, u čemu su dobri i sl. Umjetnost je ono što se ne može opisati riječima, važno je i djeci priuštiti osjećaje koje im šalje glazba. Proučavajući znanstvena istraživanja vidljivo je da klasična (umjetnička) glazba i nije zastupljena među djecom, sve do osnovne škole, u kojoj je predstavljena u sklopu razredne nastave. Ideja rada je osmisliti igre koje bi djeci na jednostavan i zabavan način objasnile i približile „komplicirane“ teme, kao npr. umjetnost, klasičnu (umjetničku) glazbu, predstave u kazalištu, balet, solfeggio i sl.. Djeca mlađe dobi otvorenija su za različite glazbene izričaje i glazbeno su puno tolerantniji u odnosu na odrasle (Šulentić Begić, 2015). Stoga je vrtić idealno mjesto za istraživanje i upoznavanje klasične (umjetničke) glazbe i ostalih zanimljivosti koje ju okružuju; kazalište, priče koje nam pričaju opere ili baleti, instrumenti itd.

Tema završnog rada potaknuta je metodičkim vježbama na fakultetu te općenito glazbenim obrazovanjem. Adekvatan i zanimljiv način približavanja djeci klasične (umjetničke) glazbe i sadržaja koje ona nudi te povećanje kvalitete vrtića misao je vodilja za pisanje ovog rada.

Cilj je uvidjeti važnost izlaganja djece kvalitetnoj glazbi te istražiti igre koje bi djeci bile zanimljive, a koje bi im učinile istraživanje „svijeta“ klasične (umjetničke) glazbe poticajnim i čarobnim. Nadalje, bit će dostupni podaci i o postotku djece koja su zainteresirana za ovu temu te da li to ovisi o količini i kvaliteti materijala koji su ponuđeni djeci u svrhu približavanja navedene teme na veseo i interesantan način. Istraživani su postupci koji bi djeci približili navedene teme, tako da ih se ne obeshrabruje, već potiče da sami istražuju što bi ih u području umjetnosti moglo zanimati.

Rad će biti podijeljen na teorijski i istraživački dio. U teorijskom djelu prikupljena su razna znanstvena istraživanja povezana s temom rada. Istraživački dio rada bavi se osmišljavanjem glazbeno didaktičkih igara i igara u koje je glazba uključena u radu s

djecom predškolske dobi. Pomoću tih igara istražena su područja koja se mogu adekvatno približiti djeci, a rezultat je podatak o postotku djece koja su bila zainteresirana za pojedino područje umjetnosti.

1.1. Glazba i dijete

Prema Vrbanić (2008) glazba je čovjekov pratioc od rođenja do smrti, ima ljekovit učinak i otkriće je koje je staro koliko i čovjek (Vrbanić, 2008). Ljubav prema glazbi se razvija tj. „usađuje“ od najranijeg djetinjstva. Znanost je pokazala da su granice glazbenog odgoja puno šire i da glazba utječe na cjelokupan razvoj djeteta.

Vrbanić (2008) smatra kako ciljano poticanje glazbom u najranijoj dobi, osim što oduševljava dijete, postaje temelj za nastavak edukacije na području glazbe koja zasigurno doprinosi svestranijem i skladnijem razvoju djetetove osobnosti, kako emocionalnom tako i kognitivnom. Glazbu objašnjava i kao neverbalnu komunikaciju koja je ponekad jedina u kojoj se djeca ne razlikuju. Potičući djecu glazbom i njenim elementima, pobuđujemo kreativnost i maštu. Moć glazbe s njenim elementima - ritam, dinamika, tempo i melodija, potiče ne samo fizičke već i emocionalne i mentalne odgovore, ali usprkos tome mi ne možemo u potpunosti objasniti kako i koja glazba na koji način djeluje. Dugogodišnjim istraživanjima, kojima se ispituje kako mozak obrađuje glazbu, dokazano je da ne postoji neki određeni način s kojim možemo predvidjeti utjecaj glazbe na ponašanje pojedinca. Na svjesne i osjećajne reakcije utječu i prethodna iskustva s glazbom. Iskustva su djelomično određena kulturom, društvenom skupinom, godinama i glazbenim obrazovanjem. Uzevši u obzir sve navedeno neurolozi zaključuju da je teško predvidjeti utjecaj glazbe na ponašanje osobe (Vrbanić, 2008).

Glazba je odavno prepoznata kao veliki iscjelitelj i kao sredstvo za ublažavanje stresa. Koristi se s pacijentima koji pate od oštećenja mozga, od autizma, depresije, demencije, anksioznosti, stresa, raka, moždanog udara, ADHD-a ili komunikacijskih teškoća. Pokazalo se kako se primjenom glazbene terapije poboljšava oporavak, ublažava bol, snižava krvni tlak, povećava imunitet, ublažava napetost mišića, disanje i otkucaje srca te potiču moždani valovi koji oponašaju puls glazbe, uzrokujući opuštanje ili stimulaciju. Zaključno, glazba čini dobro za naše tijelo i dušu (Watson, 2012).

Majsec Vrbanić (2008) navodi da novija istraživanja s područja neurofiziologije glazbe potvrđuju da glazba kao neverbalna umjetnost pobuđuje osjećaje bez obzira u kojem prostoru i vremenu djeluje na čovjeka. Glazba je umjetnost koja je najpristupačnija ljudima svih razina obrazovanja ili društvenih slojeva. Danas je glazba u našim životima prisutnija nego ikada, okruženi smo njome u domu, prodajnim centrima, na stadionima i drugim mjestima. Zbog navedenog glazba gubi terapeutsko djelovanje i postaje glazbena kulisa. Opisuje i kako glazba Wolfganga Amadeusa Mozarta svakako ima blagotvorno djelovanje, te da je Don Campbell doživio samoiscjeljenje nakon moždanog krvarenja zahvaljujući glazbi. (Vrbanić, 2008).

1.2. Kako klasična (umjetnička) glazba djeluje na djecu

„Glazbena kultura kao područje u kojem izvodimo glazbene aktivnosti sadržava u sebi glazbeni odgoj, a uz to utječe na formiranje dječjeg pozitivnog stava, ponašanja i potrebe za glazbenom umjetnošću“ (Gospodnetić, 2015, str. 10).

„Moć glazbe, odnosno njenih elemenata – ritma, dinamike, tempa i melodije, potiče ne samo fizičke, već i emocionalne i mentalne odgovore, ali usprkos tome mi ne možemo u potpunosti objasniti kako i koja glazba na koji način djeluje. Glazba ima tjelesni, osjećajni i spoznajni utjecaj na ljude. Područje za doživljavanje glazbe nalazi se u sljepoočnim režnjevima.“ (Vrbanić, 2008, str.9).

U vrtiću glazbu možemo koristiti i kao svojevrsnu prevenciju, a ujedno i koristi u svim područjima razvoja u ranoj i predškolskoj dobi. Upoznati smo sa subliminalnim porukama koje nam glazba upućuje kroz filmove, reklame i slično te povedeni tom mišlju možemo se zapitati kako bi dobar učinak na djecu imalo njihovo upoznavanje sa svjetskim i hrvatskim kompozicijama te umjetnosti općenito.

Vrbanić (2008) navodi da puštanjem glazbe u ranoj dobi omogućavamo djetetu da stvori obrasce za doživljavanje. Slušanjem glazbe, sviranjem instrumenata, i sl. dijete uključuje sva osjetila i bogati svoje kognitivne i emocionalne sposobnosti (2008; str.12). U nekim zemljama provodi se glazbena terapija namijenjena trudnicama s kojima se i očevi mogu uključiti, a poanta je poticanje zajedništva kod roditelja, ali i sociološka kao i psihosomatska dimenzija koja pridonosi opuštenosti što utječe na stabiliziranje krvnog tlaka, pulsa, probavnog sustava i ublažuje moguće anksioznosti i depresivna stanja. Sluh je prvo osjetilo koje se razvija kod nerođenih beba pa glazba potiče zbližavanje tj. prvu komunikaciju između majke i djeteta. Prateći reakcije

nerođenog djeteta na glazbu koju majka sluša, uočavale su se različitosti kao aktivnije micanje djeteta, pa i udarci nogama kada majka sluša glazbu koja djetetu ne odgovara. Također je dokazano da nerođeno dijete pamti, to jest, prepoznaje glazbu koju je češće prenatalno slušalo (Vrbanić, 2008).

1.3. Glazba kao izražavanje

„Glazba je rođena od emocija.“ – Konfucije.

Moć glazbe je neograničena i koristi se kao sredstvo izražavanja. Ima jedinstvenu sposobnost da motivira, potiče i djeluje na nas kao niti jedan drugi oblik umjetnosti - intuitivno, duhovno i emocionalno. Stvaranje glazbe daje nam slobodu izražavanja. Gotovo je nemoguće slušati glazbu bez da ona utječe na naše raspoloženje ili emocionalno stanje. Izražavanje je bitan element ljudskog bića. Za bebe i predškolsku djecu, glazba može stvoriti kanal kroz koji mogu slobodno istraživati i pokazati svoje emocije. Improvizacija omogućuje neograničenu kreativnost i potiče domišljatost te rješavanje problema kroz igru, kao i razvijanje slušanja i socijalne vještine. Posljednjih godina vidljiva je zainteresiranost za aktivnosti koje potiču kreativnost, domišljatost, maštu i igru kao način učenja i cjeloživotnog uspjeha. Glazba posebno potiče sramežljive pojedince koji se inače boje ustrajati i grijehiti. Uz glazbu imaju mogućnost isprobavati nove stvari te biti opušteni i originalni (Watson, 2012).

Klasična (umjetnička) glazba u ovom je radu sagledana kao „istraživanje“, „otkrivanje“, jedne teme koja je velikom broju ljudi nepoznata. S djecom bismo otkrili čari koje nam nudi ovaj vid umjetnosti. Istraživanje je planirano kao igra, iz koje učimo i mi i djeca.

Prema Blair Battle (Blair Battle, 2000) istražuje se da li glazba potiče i ne-glazbene dijelove mozga, te navodi kako dosadašnja istraživanja pokazuju kako učenje glazbe potiče i olakšava učenje u drugim područjima. Nadalje, navodi da djeci u vrtiću moramo pružiti iskustva u pjevanju, igranju s glazbalima, instrukcije glazbene pismenosti, slušanja glazbe, iskustva s glazbom različitih kultura te bi tu također postojala povezanost glazbe s drugim umjetničkim područjima (Blair Battle, 2000).

Sindik i Elez (2011) u radu navode da postoji sedam različitih specifičnih sposobnosti, talenata ili inteligencija: logičko-matematička, vizualno-spacijalna,

tjelesno-kinetička, glazbena, lingvistička, interpersonalna i intrapersonalna, koje su međusobno neovisne. U dječjem vrtiću, nudeći npr. glazbu mogu se identificirati darovita djeca. Odgajatelji u više od 70% slučajeva dobro prepoznaju dijete darovito u području komunikacije, ali samo u 29,7% slučajeva dobro prepoznaju dijete darovito u glazbenim aktivnostima (Sindik i Elez, 2011).

Vrbanić (2008) preporuča da se djeci ponude svi elemente glazbe. Osobi koja se bavi odgojem djece, a pritom koristi glazbene poticaje, preporučuje da je ton u stvari probni kamen kojim se ispituju sposobnosti emocionalnog doživljaja glazbe. Kada govorimo o tonu djecu možemo pitati koji je „viši“, a koji „niži“ ton u intonaciji. Da bi dijete to uspjelo shvatiti nužno je da se može orijentirati u prostoru. Ritam je također vrlo važan element. Kretanje melodije je zanimljivo ponuditi djeci i potražiti s njima duge ili kratke tonove. Dinamika je pak najmoćnije sredstvo koje ostvaruje ekspresivnost. Za odgajatelje koje koriste glazbu kao poticaj bitno je reći da predstavlja značajno sredstvo za uspostavljanje prvog dodira i kontakta s djetetom (Vrbanić, 2008).

1.4. Važnost doticaja djece s glazbom u vrtiću

Dr. Alfred A. Tomatis. 1950-ih godina počeo je proučavati utjecaj klasične glazbe na ljudsko zdravlje koji se kasnije naziva *Mozartov efekt*. Prema Campbell (2001) moć glazbe povezuje se s iscjeljivanjem tijela, jačanjem uma i oslobađanjem kreativnog uma, nadalje tvrdi da glazba ima iscjeljujuću moć kod poremećaja kao što su disleksija, autizam, epilepsija i drugo. Nadalje, klasična glazba potiče mentalni razvoj djece razvijajući kreativnost i maštu. Iako je teško točno objasniti princip djelovanja klasične glazbe na inteligenciju, smatra kako slušanje i sviranje glazbe povećava rad obje polutke mozga i tako potiče njihovu međusobnu komunikaciju (Campbell, 2001).

Švedska pedagoginja predškolskog uzrasta Lena Heindorff (2008) donosi nam istraživanje o važnosti klasične (umjetničke) glazbe u vrtiću. Stvaranje i komuniciranje pomoću različitih oblika izražavanja, kao što su umjetnost, pjesma i glazba, drama, ritam, ples i pokret, kao i uz pomoć govora i pisanog jezika je i sadržaj i način promicanja razvoja predškolske djece i sudjelovanja djece u učenju (Heindorff, 2008). U današnjem društvu, kada mnoga djeca borave u vrtiću veći dio dana, predškolske ustanove se u mnogočemu mogu smatrati dopunom doma. Većina

pojmovna i stavova utvrđuju se u predškolskoj dobi. Jasno je vidljivo kako većina djece ima sklonost voljeti glazbu koju vole roditelj ili okolina. Švedski dokument *Nastavni plan i program rada za predškolski odgoj Lpfö 98* (2010) uključuje sva kulturna iskustva, uključujući i slušna. Svaki odgajatelj mora imati priliku odlučiti i ponuditi djeci svakakvu glazbu, te time i sam ima priliku mijenjati stav, ali i nuditi djeci repertoar kulturnih iskustva. Tako bi se povećala dječja svijest o vrsti kulturnih izričaja, ali bi kod djece i raslo iskustvo za različite vrste izražavanja.

Važnost klasične glazbe za djecu je nemjerljiva. Glazba može obogatiti predškolsku emocionalnu igru, maštovitost i sposobnosti. Campbell (2001) smatra da većina ljudi cijeni slušanje glazbe, a osim toga ona je za nas dobra i jer na nas utječe na mentalne i fizičke načine (Campbell 2001).

Švedski dokument *Nastavni plan i program rada za predškolski odgoj Lpfö 98* (2010) navodi da rad s djecom mora biti nepredvidljiv (zabavan), avanturistički i s mnogo igre koja je „nužno gorivo“ za istraživanje i učenje te je i osnovni zaštitni faktor za slobodu postojanja. Dobra kulturna iskustva neophodna su za razvoj djece i mladih te čine život bogatijim i smislenijim.

Glazbeno sociološka istraživanja dovode do zaključka da glazba ima izvanrednu moć da promijeni stanje svijesti i stvori platformu za „sastanke“ između pojedinaca.

Prema Heindorff (2008) naslućuje se da se dobro razvijen emocionalni život može izjednačiti s mentalnim zdravljem pojedinca. Navodi da istraživanja mozga ističu da su djeca ekstra osjetljiva na glazbu u dobi od tri do sedam godina (Heindorff, 2008).

U posljednje vrijeme, glazbena pedagogija počela se mijenjati, ne samo u skandinavskim zemljama, već i na međunarodnoj razini, od onoga što bi se moglo nazvati tradicionalno obrazovanje. U dokumentu *A decade of research in music education* dolazimo do novog *Glazbenog Obrazovanja* (Folkestad, 2007). Igranje s jednostavnim instrumentima i slobodno kretanje u ritmu glazbe, te razne aktivnosti na klasičnu glazbu su samo dio novog glazbenog obrazovanja u kojem leži naglasak kako na kvalitetno glazbeno obrazovanje imaju pravo sva djeca. Temelji svoja rasuđivanja na Piagetovoj teorije razvoja osobnosti djeteta. Piaget (1896-1980) je podijelio dječji razvoj u faze, naglašavajući kvalitete tih razdoblja - senzomotorna, preoperativna i operativna faza.

Heindorff (2008) nakon teorijskog istraživanja odlazi u vrtić i metodom promatranja istražuje percepciju djece o klasičnoj (umjetničkoj) glazbi. Promatrala je djecu od četiri (4) do šest (6) godina. Djeca su bila znatiželjna i sama su se javljala da slušaju glazbu. Nakon toga odgajatelj je u odjelu svirao Bachovu glazbu na gitari i s djecom pokušavao pjevati. Mnoga djeca su izrazili želju da bi oni htjeli CD-e s klasičnom (umjetničkom) glazbom. Ono što se pokazalo tijekom istraživanja je kako su sva djeca bila iskreno zainteresirana te su pokušavali prenijeti svoje misli i ideje na glazbu. Nadalje, čim su djeca čula prve note, na primjer: "Twinkle Twinkle Little Star"¹, reagirala su s iskrenom radošću i došli do zaključka da ta pjesmica spada klasičnom (umjetničkom) repertoaru. Dječja želja je i opipljiva pa su htjeli isprobati instrumente i svirati na klasične melodije (Heindorff, 2008).

Vrbanić (2008) navodi kako je okruženje malog djeteta koje obiluje zvukovima, tonovima i šumovima vrlo bitno jer budi dječju želju za istraživanjem. Poticanjem glazbom i njenim elementima otkrivajmo djetetu jedan novi svijet, koje ne će doprinijeti samo usvajanju glazbe kao umjetnosti, već ovladavanju i poticanju kretanja, ravnoteže, finoj motorici ruku i prstiju, poticanjem slušanja, usvajanja neverbalne komunikacije pa tako i govora, shvaćanja socijalnog ponašanja i dr. (Vrbanić, 2008).

Vidovi organizirane društvene brige o predškolskoj djeci predstavljaju jedan od najelementarnijih oblika primarne zaštite djeteta. Predškolske ustanove oblik su organizirane društvene brige o djeci sa svrhom da se zaposlenim majkama pomogne da se odterete , a djeci se u tom slučaju omogućuje normalan psihički, emocionalni i društveni razvitak. Vrtići imaju svrhu i djecu pripremiti za dužnosti koje ih čekaju u društvu (Nikolić, 1990)

1.5. Kompetencije odgajatelja za kreiranje umjetničkih aktivnosti

Cilj metodike glazbene kulture u vrtiću je da odgajatelji nauče kako oplemeniti djecu glazbom. Najvažnija su djeca kojoj pružamo glazbu. Promatrajući djecu uz glazbu može se zamijetiti da spontano plešu, pjevaju, sviraju udaraljke, crtaju uz glazbu i igraju se uz nju. Djeca se ne opterećuju mišljenjem rade li to dobro ili ne. To tko treba i biti. Odgajatelj treba nuditi nove sadržaje, udaraljke, zadatke za razvoj ritma, metra i sl. Odgajatelji koji nemaju glazbenog iskustva nesigurni su u svom radu, pa

¹ Blistaj, blistaj zvijezdo mala, Engleska uspavanka 19. stoljeće

je za njih korisno podsjetiti se djetinjstva u kojem se igramo, a u igri nema grešaka. S djecom u vrtiću nema vježbanja, trebaju pjevati i plesati za svoju dušu. Odgajateljeva umiješanost trebala bi koristiti djeci da ostvare upravo tu prirodnost. Na smije se dogoditi da se djeca u vrtiću sretnu s odraslim načinom razmišljanja; „ne znam pjevati, plesati“, jer svi to znaju (Gospodnetić, 2015).

Glavni cilj metodičkog postupka u glazbenoj aktivnosti je što dulje produžiti djeci pažnju, da što dulje budu okružena glazbom. Npr. cilj nije naučiti pjesmu, već produžiti njeno pjevanje kako bi djeca što dulje uživala, a usput se ostvaruju zadaci kao razvoj glazbenog sluha, senzibiliteta za ritam, metar melodiju itd. (Gospodnetić, 2015).

Prema Slunjski (2003) očekivanja od djeteta odgajatelj bi trebao bazirati na činjenici da se dijete prirodno razvija po svom vlastitom programu i to tako da nova iskustva i utjecaj odraslih interpretira na svoj vlastiti način. Takav način razvoja ne mora odgovarati namjerama i planovima odgajatelja. Nadalje, navodi da je dijete autor svog razvoja i da se razvoj ne može i ne mora planirati unaprijed. Kreativan odgajatelj lakše će prepoznati i podržati kreativnost djece nego onaj koji to nije. Također, odgajatelj koji je i u privatnom životu sklon improviziranju i koji se zna snaći u neplaniranim situacijama, lakše će prihvatiti nepredvidive situacije u vrtiću, nego onaj koji sve planira i striktno se pridržava plana. Odgajatelj prvo treba upoznati sebe, prepoznati svoje „jače strane“ i koristiti ih u poticanju razvoja djeteta. Kvalitetan razgovor s djetetom sastoji se od pažljivog slušanja, prihvaćanja i uvažavanja iskaza djeteta bez procjenjivanja ili kritiziranja. Kvalitetan pristup djetetu i njegovim aktivnostima ne znači više intervencija odgajatelja, često je i obratno. Treba prepoznati kada se odgajatelj može uključiti u aktivnost, odnosno kada dijete stvarno to treba te paziti da aktivnost ostane djetetova. (Slunjski, 2003).

1.6. Utjecaj okoline na razvoj glazbenih sposobnosti

U aktivnostima se nudi raznoliki materijal, kako bi svako dijete zadovoljilo svoju potrebu za „uspjehom“ i istraživanjem.

Slunjski (2003) savjetuje da se pristup djeci u vrtiću ne bi trebao temeljiti na njihovoj kronološkoj dobi, nego na njihovim različitim interesima i razvojnim mogućnostima. Kronološka i razvojna dob ne moraju se poklapati, pa bi se u didaktički oblikovanoj

aktivnosti za djecu određene dobi moglo dogoditi da su neka djeca manje kompetentna. Samim time izložena su vanjskom pritisku da „moraju“ ostvariti nešto iznad svojih mogućnosti. U tom slučaju djeca gube motivaciju i samopouzdanje. Predlaže i navodi kako je potrebno u odgojnim skupinama, za aktivnosti, stvoriti zanimljivo, raznovrsnim poticajima bogato i sigurno okruženje u kojem svako dijete ima priliku zadovoljiti svoju prirodnu potrebu za istraživanjem i znatiželjom. Djeca bi tako dobila priliku stalno ispitivati svoje mogućnosti i postavljati granice svojih sposobnosti. Pod pojmom „Sigurno okruženje“ autorica misli na emocionalnu sigurnost, što podrazumijeva da dijete smije pogriješiti bez opasnosti da će biti kažnjeno ili kritizirano. Znatiželju treba podržavati i poticati djecu na samostalnost u suočavanju s problemima, a ne rješavati probleme umjesto njih, niti ih kritizirati ako ne uspiju (Slunjski, 2003).

„Dijete uči kroz vlastito i neposredno iskustvo i to u aktivnostima koje su cjelovite, autentične međusobno povezane i koje za dijete imaju smisla“ (Slunjski, 2003, str.15).

Perma Dryden i Vos (1999) glazba može umiriti i potaknuti, ona je jedno od najbržih sredstava za utjecanje na raspoloženje neke grupe. Preporučuju Lozanovljeve „koncerte“ kao najveći doprinos obrazovanju u području glazbe. Glazba nam ne služi samo tome da opustimo naš um već nam koristi da unesemo nove informacije u naše pamćenje. Lozanov preporučuje dva koncerta koji pomažu u učenju; aktivni i pasivni. Primjer učenja pomoću glazbe, za aktivni koncert, bilo bi razred koji uči neki strani jezik, a nastavnik im npr. pripremio pjesmu u obliku dramskog teksta popraćenog slikama i glazbom, a tekst čita u ritmu glazbe. Pritom namjerno dramatično ističe riječju ritmu. Pasivni koncert je druga faza učenja, a slijedi odmah nakon prvog. Koristi se barokna glazba vrlo precizno, s oko šezdeset (60) otkucaja u minuti. Čitanje se odvija prirodnom intonacijom, dok učenici u glavi zamišljaju da su u kazalištu u predstavi. Navodi i kako dobro izveden koncert može obaviti 60% poučavanja u samo 5% vremena. Autori navode primjere za oba koncerta, aktivni koncert; *Beethoven, Koncert za klavir i orkestar br. 5 u B-duru*, pasivni koncert; *Vivaldi, Pet koncerata za flautu i komorni orkestar*. (Dryden i Vos, 1999).

1.7. Upoznavanje i razvijanje ljubavi prema klasičnoj (umjetničkoj) glazbi i kazalištu kroz igru

Nikolić (1990) smatra da je igra sastavni dio života predškolskog djeteta. U igri dijete postepeno i lakše rješava svoje sukobe koji se javljaju u toku razvoja i prilagođavanja stvarnosti. Zbog toga su i arhitektura vrtića i organizacija aktivnosti u vrtiću podređeni igri. Igru ne bi trebali uvijek organizirati odrasli. Djetetu treba pružiti mnogo mogućnosti za spontanu i stvaralačku igru. Crtanje, modeliranje, bojanje, slaganje, lijepljenje, pjevanje, sviranje na jednostavnim instrumentima- koje odrasli vrlo umjereno ili uopće ne koriste- su aktivnosti koje u vrtiću potiču stvaralaštvo djeteta. Predškolskom djetetu treba omogućiti da što više izrazi svoju kreativnost (Nikolić, 1990).

Da bi djeca nešto zavoljela prvo ih treba upoznati s tim na njima svojstven način. Odgajatelj mora biti zainteresiran za ovu temu kako bi je pravilno približio djeci i zainteresirao ih. Toliko je čarobnih priča vezanih uz kazalište i klasično umjetničku glazbu koje se mogu predstaviti djeci. Današnje vrijeme nosi svoje, roditelji ili nemaju novaca ili vremena voditi djecu u kazalište, ali i to je stvar koja se uči, o kojoj se stvara navika, pa zašto djecu ne upoznati s tom temom? Na kraju tako će i roditelji koji nisu dovoljno upoznati s ovom temom moći učiti od svoje djece.

Prema Einon (2005) kreativnost će vjerojatno jačati u situacijama kada se djeca potiču na slobodno izražavanje svojih misli i osjećaja, kada im je dopušteno da budu kreativni i originalni, kada imaju disciplinu s jasnim granicama, ali bez kažnjavanja. Bitno je prihvaćati djetetove kreativne ideje i u dijete imati ovjerenja (Einon, 2005, str. 9-10). Slušanje glazbe, sviranje udaraljki, plesanje i pjevanje vrlo su važni mlađoj djeci. Djeca su u stanju otpjevati određeni raspon tonova, no čuju mnogo više od toga, većina ih se spontano kreće na glazbu (Einon, 2005).

1.8. Klasična (umjetnička) glazba u romskom dječjem vrtiću

Nuhanović i Berbić Kolar (2017) u svom radu istražuju položaj i mogućnosti glazbene edukacije Roma u formalnom obrazovnom sustavu na primjeru istočne Hrvatske. Romi su u svakom pogledu bili u nepovoljnom položaju. Loše znanje hrvatskoga standardnog jezika dovodi do slabijeg uspjeha u obrazovnom procesu. Veće znanje hrvatskog jezika omogućilo bi učenicima, pripadnicima romske manjine bolju integraciju u obrazovni sustav i društvo općenito. Glazba, kao univerzalni jezik

i glazbeno obrazovanje mogu biti srednja, brža i jednostavnija integracija. Nema potrebe naglašavati važnost obrazovanja, ali je važno spomenuti jednake mogućnosti za svakoga. Nadalje u radu se spominje i moć obrazovanja, te začarani ciklusu u kojem velik postotak djece iz siromašnih obitelji imaju veću mogućnost napuštanja školovanja što povećava socijalnu isključivost. Predškolski odgoj je važan za Rome, jer u njemu djeca dobivaju moralne vrijednosti i principe dobrog obrazovanja, tako da ih roditelji često ne mogu ili ih ne mogu pružiti, što je posljedica vrlo mladih romskih obitelji bez iskustva. Jezična barijera u glazbenom obrazovanju neće doći do izražaja te će omogućiti provedbu kurikulumu jer je glazbeni jezik univerzalan, a to dovodi do iste pozicije svakog djeteta. Nuhanović i Berbić Kolar navode kako sami moramo napraviti promijene i pokrenuti inicijative kako bi uključili Rome i senzibilizirali stanovništvo. Nadalje navode da su Romi uvijek bili izloženi diskriminaciji te da djeca nikad nisu bila posve prihvaćena u hrvatskim školama bez obzira na dokumente koji su tome trebali doprinijeti. Pišu i o tome da su romska djeca iznimno talentirana za glazbu, ples i pjevanje te imaju iste mogućnosti rasta i razvoja kao druga djeca, zbog svega navedenog trebali bi ih promatrati kao zanimljive ljude s bogatom kulturnom tradicijom (Nuhanović i Berbić Kolar, 2017).

1.9. Područja kreativnog izraza djeteta u učenju/istraživanju o klasičnoj (umjetničkoj) glazbi

Učiti o klasičnoj (umjetničkoj) glazbi možemo kroz razne aktivnosti. Glazbene igre su jedan od načina za približavanje klasične (umjetničke) glazbe djeci. Postoje mnogi priručnici koji nam opisuju razne glazbene igre, no njihova bi svrha mogla biti i poticanje odraslih da smišljaju nove. Izvođenjem igara uz glazbu djeca razvijaju osnovne pokrete, hod, skakutanje, okretanje ili trčanje, te uz glazbu ti pokreti s vremenom postaju skladniji. Tako se dijete potpuno prirodno kreće i ima prirodnu potrebu za kretanjem na glazbu, te se tako i glazbenim odgojem može poticati pravilan rast i razvoj djece. Kako je ranije navedeno, glazba ima velik utjecaj i na razvoj govora. U glazbene igre mogli bi ubrojiti pjevanje pjesmica, recitiranje brojlica, kretanje na glazbu.

Wachtel (2014) u svom radu nastoji definirati spontanu glazbenu igru kao nešto što se događa između odraslih i djece. Važno je promijeniti ulogu odraslih jer proces ovisi o intimnim, prirodnim i spontanim interakcijama. Preporučuje odgajateljima da

uklope glazbu u svakodnevne aktivnosti. Djeca pomoću glazbe, shvaćaju i što je buka, kako je izbjeći i stvoriti lijepu atmosferu za istraživanje (Wachtel, 2014).

Igre uz glazbu zamišljene su kao igre na bilo koju temu i bilo kakve vrste dok u pozadini svira glazba koja je u tom slučaju motivacija. Igra i glazba mogu biti povezane. Primjer je istraživanje proljeća dok u pozadini svira skladba A. Vivaldija „Četiri godišnja doba“ *Proljeće, Allegro, prvi stavak* ili ne povezane, istražujemo slobodni pad, a u pozadini svira ista kompozicija. Misao vodilja je izloženost djece kvalitetnoj glazbi.

Sadržaje klasično umjetničke glazbe djeci se mogu približiti kroz dramske igre i/ili pokret. U dramskim igrama djeca se prenose u određene situacije, likove, pojave, stvari pomoću riječi, pokreta, kretanja i zvukova što bi bilo vrlo zanimljivo u istraživanju klasično umjetničke glazbe. Glazbeno dramske igre su zamišljene kao pomoć u objašnjavanju i shvaćanju glazbeno umjetničkog sadržaja te djeci pružaju mogućnost slobodnog izražavanja.

Likovna umjetnost također može biti sastavni dio istraživanja klasične (umjetničke) glazbe. Uz glazbu možemo stvarati. Djecu učimo aktivnom slušanju glazbe jer su u trenucima likovnog izražavanja djeca jako opuštena, odnosno ništa im ne odvlači pažnju, pa je glazba „bolje slušana“.

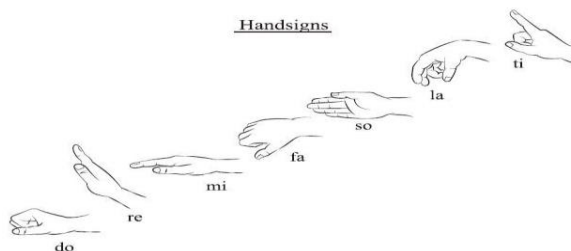
Kroz igre s glazbom razvija se osjećaj za ritam. Djeca se vole njihati na glazbu i to je jedna od prvih glazbenih vještina koju razvijaju. Jednostavne aktivnosti i igre koje uključuju ples i kretanje su stoga idealni kao polazište za razvoj ritma. Watson (2012) sugerira odgojno-obrazovnim djelatnicima da istražuju marširanje, bubnjanje, pljeskanje, igre pjevanja, uz brzu i veselu glazbu (Watson, 2012).

Kemple, Batey i Hartle (2004.) donose novi pogled na učenje klasične glazbe u vrtiću. One olakšavaju glazbeni razvoj kroz smislene i razvojno prihvatljive mogućnosti za igru, ali ne i smanjivanjem sadržaja i informacija koje dijele s djecom. U svom radu navode da je igra ključna za obrazovanje u ranom djetinjstvu i da je osnovno sredstvo za učenje glazbe. Također sugeriraju da odgajatelji, iako nisu profesionalni glazbenici, trebaju se osjećati ugodno u igri, ne bojati se nuditi djeci različite medije i igre kojima bi im približili i teže glazbene sadržaje. Budući da djeca sudjeluju u glazbi kao igri, ima smisla ponuditi kvalitetni glazbeni sadržaj.

Postoji mnogo više za ponuditi kako bi poduprli glazbeni razvoj kod djece, od samog pritiska na gumb CD-playera (Kemple i sur., 2004).

Kada mala djeca imaju bogatu glazbenu okolinu uz primjerene smjernice, oni uče npr. oponašati zvuk, povećati osjećaj za preciznost, uvidjeti razliku između ritma i tona (Watson, 2012).

Watson (2012) daje ideju za učenje glazbene abecedu kroz igru:

Slika 1 – Glazbena abeceda, ples prstiju (Watson, 2012)

Slika 2 - Glazbene aktivnosti u konceptu glazbenog odgoja (Watsson, 2012)

Navedene su glazbene teme unutar kojih odgajatelj ima slobodu nuditi i kreirati poticaje za djecu adekvatne njihovoj dobi.

2. TEME U KLASIČNOJ (UMJETNIČKOJ) GLAZBI KOJE JE MOGUĆE ISTRAŽIVATI U VRTIĆU

Klasičnu (umjetničku) glazbu okružuju brojne teme koje se mogu istraživati u vrtiću te ih djeci možemo predstaviti na različite načine. Ideja je bila pronaći odgovarajuće teme kojima bi djeci kroz igru predstavili, za njih do sada neistraženo područja. Niže navedene teme inspiracija su za kreativno osmišljavanje novih aktivnosti koje djeca ne bi percipirala kao učenje novoga već igru i istraživanje. Mogli bi iskoristiti klasičnu (umjetničku) glazbu kao poveznicu s drugim umjetnostima kako bi djeci pružili što širi koncept kreativnog razvoja.

Tablica 1 – Popis tema za istraživanje klasične (umjetničke) glazbe.

KLASIČNA (UMJETNIČKA) GLAZBA
- istraživanje zvuka
- istraživanje ritma, harmonije ili melodije
- osnove solfeggia
- glazbeni instrumenti
- upoznavanje s notnim zapisom
- povijest glazbe
- elementi kazališta (npr. HNK)
- upoznavanje s adekvatnim klasičnim (umjetničkim) kompozicijama
- upoznavanje sa skladateljima
- upoznavanje s baletom/operom
- povezivanje glazbe i književnosti (opera)
- ponašanje u kazalištu
- aktivno slušanje glazbe

3. PROJEKTNI RAD – UČENJE O KLASIČNOJ (UMJETNIČKOJ) GLAZBI KROZ IGRU

3.1. Problem i cilj projekta

U ustanovama za rani i predškolski odgoj bilo bi poželjno djeci nuditi klasičnu (umjetničku) glazbu. Korist kvalitetne glazbe je neupitna te je odgovornost stručnjaka predstaviti ju djeci na odgovarajući način. Aktivnosti trebaju biti prilagođene dječjoj dobi i mogućnostima, a samim time doprinositi njihovom razvoju na svim područjima. Nadalje, pitanje je zašto ne bismo djeci kroz igru nudili kompleksnije glazbene sadržaje, ako već s tri godine kroz igru možemo proučavati npr. slobodni pad². U radu su priložene ideje glazbenih aktivnosti u vrtiću. Neke od njih provodili smo kroz duži vremenski period i tako stvorili ovaj projektni rad. Tim aktivnostima je djeci bila dana prilika da istražuju klasičnu (umjetničku) glazbu, instrumente, kazalište i drugo. Cilj koji smo htjeli ostvariti je osmišljavanje različitih aktivnosti protkanih elementima klasične (umjetničke) glazbe sa željom da se djeca prilikom njihove realizacije osjećaju slobodno te da su spremna za igru i suradničko učenje. Prvo je provjerena zainteresiranost djece, kroz aktivnost aktivnog slušanja glazbe. Nakon dobre dječje reakcije ponuđene su igre koje otkrivaju neki novi glazbeni sadržaj. U radu je svaka igra opisana posebno, pomoću slika.

3.2. Predstavljanje uzorka

Sudionici projekta su djeca tri dječja vrtića: dječji vrtić Petrinjčica u Petrinji, Blažena Hozana i Zeffirino Jimenez Malla u Zagrebu. Ukupan broj sudionika je šezdeset i jedno dijete (N=61). U svakom vrtiću istraživanje se vodilo uvijek u istoj skupini.

Tablica 2 – Prikaz istraživačkih vrtićkih skupina prema dobi, broju upisane djece i broju djece koja su aktivno sudjelovala.

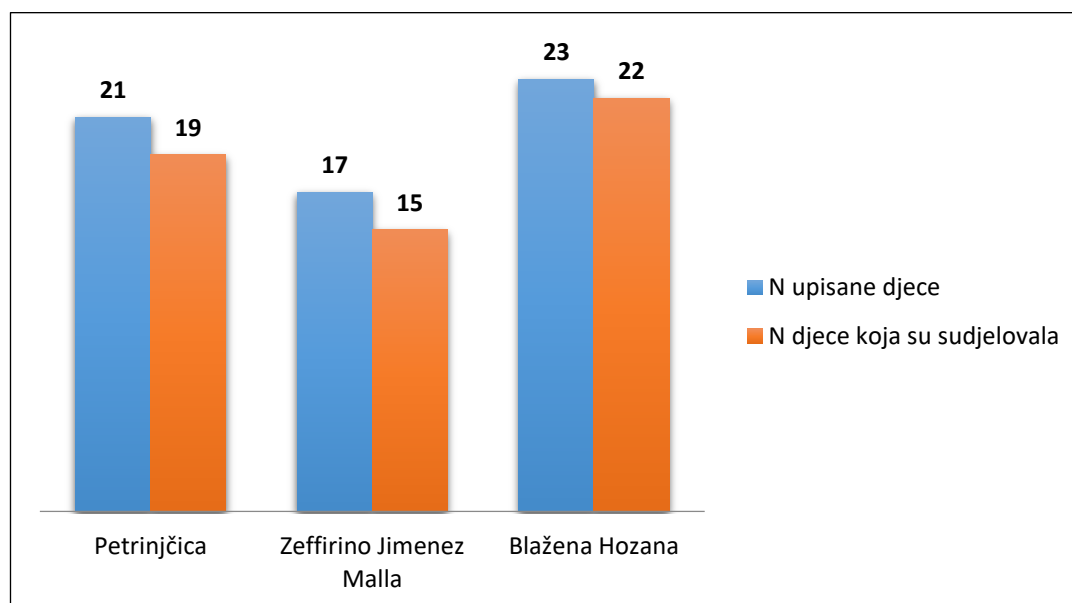
	Dječji vrtić		
Dječji vrtić	Petrinjčica	Zeffirino Jimenez Malla	Blažena Hozana
N upisane djece	21	17	23

² Aktivnost slobodnog pada opisana u knjizi Slunjski, E. (2008) *Dječji vrtić zajednica koja uči – mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*, Spektar Media, Zagreb

Ime skupine	Zmajići	Bubamare	Lavići
Dob	4-5 godina	3-6 godina	5-7 godina
Trajanje aktivnosti	Jutarnja smjena, 5 sati	Jutarnja smjena, 5 sati	Jutarnja smjena, 5 sati
N djece koja su sudjelovala	19	15	22

Dječji vrtić Petrinjčica broji dvadeset i jedno dijete u skupini, dječji vrtić Blažena Hozana dvadeset i troje djece dok dječji vrtić Zeffirino Jimenez Malla ima sedamnaestero djece. Sva djeca u grupama sudjeluju u aktivnostima jer je ponuđeno više igara u jednoj grupi tako da svako dijete pronađe nešto što ga zanima. Djeca imaju od četiri do šest godina, a sve su skupine mješovite

U grafikonu 1 prikazan je broj djece koja su sudjelovala u projektu.

Grafikon 1 –N upisane djece i N djece koja su sudjelovala u projektnom radu

U projektu nisu sudjelovala sva djeca upisana u skupine. Iz dječjeg vrtića Petrinjčica sudjelovalo je devetnaestero djece (90,5% upisane djece). U dječjem vrtiću Zeffiro Jimenez Malla njih petnaestero (88,2% upisane djece), dok je u dječjem vrtiću Blažena Hozana sudjelovalo je dvadeset i dvoje djece (95,7%).

U navedenim skupinama proveden je kraći glazbeni projektni rad. Djeci su ponuđene igre koje otkrivaju razne glazbene sadržaje.

3.3. Plan provedbe projekta

Provedba projekta sastojala se od planiranja aktivnosti, izrade materijala potrebnih u aktivnosti i odabira glazbe. Također, prilikom planiranja aktivnosti definirao se pristup dječjim vrtićima, odnosno plan je bio da odgajatelji sudjeluju u odabiru mjesta održavanja planiranih aktivnosti ali da ni na koji način ne potiču djecu na uključivanje u aktivnost. Prilikom izrade materijala posebno se vodilo računa o količini materijala kako bi svako dijete imalo dovoljno poticaja za sudjelovanje i kako bi se izbjegli mogući sukobi djece. Glazba je pomno izabrana u skladu s materijala odnosno definiranim igrama. Za sve aktivnosti u dječjim vrtićima se nastojala stvoriti atmosfera i urediti prostor za igru u kojem bi se djeca osjećala drugačije. Nadali smo se da ćemo tako još više potaknuti dječju znatiželju. Projekt se planirao ovisno o skupini i temi projekta, ali i godinama djece kako bi djeca svih uzrasta mogla sudjelovati. Rad s djecom planiran je sa što manje verbalnih uputa zbog toga što se umjetnost teško uči, ali lako osjeća. Djeca su trebala uživati u glazbi i igrati se. Najbitnija značajka planiranja provedbe projekta bila je, ipak, stvoriti atmosferu u kojoj je djeci lijepo, u kojoj se opuštaju i vesele.

3.4. Aktivno slušanje klasične (umjetničke) glazbe

Istraživanje je provedeno u travnju 2016. godine u Petrinji u DV *Petrinjčica* u srednjoj skupini. Provjeravala se zainteresiranost i reakcija djece na klasičnu (umjetničku) glazbu. Uz glazbu Johanna Straussa provedena je aktivnost aktivnog slušanja. Na njegovu skladbu *Ruski marš* smišljena je jednostavna koreografija, te nije bilo puno verbalnih uputa ili poticaja. Djeci su nakon aktivnog slušanja postavljana pitanja što im se sviđa, kako su plesali, na što ih podsjeća ta glazba, kako bi se približili i bolje shvatili kako djeca to osjećaju ili vide pa i na temelju toga formirali daljnji rad.

Istraživačko pitanje temeljio se na pitanjima da li i dječake i djevojčice jednako zainteresira klasično umjetnička glazba, kako na istu reagiraju djeca kojoj takva glazba često nije ponuđena i hoće li sudjelovati u aktivnosti iako nije bilo verbalnog poticaja, već samo glazba i jednostavna koreografija.

Cilj je bio naučiti od djece da li im se uopće ta glazba sviđa i što bi oni možda na tu glazbu radili, tj. koje je druge igra na tu temu moguće smisliti i provesti u vrtiću.

3.4.1. Tijek aktivnosti slušanja glazbe

Tijek aktivnosti aktivnog slušanja glazbe sastojao se od slušanja skladbe Johanna Straussa, *Ruski marš* i pokreta uz glazbu. Uvoda ili motivacije nije bilo jer se željelo vidjeti da li je sama glazba dovoljni motivator za djecu. Verbalne upute kao npr. „sviramo prstićima“ korištene su na početku skladbe jer smo za vrijeme koreografije lupkali prstićima po podu. Šesnaestero djece bilo je prisutno u predvorju vrtićkih grupa te su sva djeca sudjelovala u aktivnosti *aktivnog slušanja glazbe*. Aktivnost je trajala dvadeset i pet minuta, tj. toliko je trajala zainteresiranost djece.

3.4.2. Reakcije djece na aktivno slušanje glazbe uz pokret

Djeca su vrlo brzo naučila „koreografiju“, tj. jednostavne pokrete na glazbu. I dječaci i djevojčice su jednako zainteresirano sudjelovali. Skladba *Ruski marš* je odlična jer se melodija marša miješa s romantičnom melodijom pa se to sviđjelo i djevojčicama i dječacima. Skladba se slušala oko dvije minute kako bi se djeci ne bi bila preduga. Slušali su je po svojoj želji više od deset (10) puta. Neki su dječaci marširali, neki trčali, neka su djeca pak plesala neke svoje koreografije. Reakcije su bile razne ali su svi s veseljem sudjelovali. Nakon aktivnog slušanja djeca su govorila „opet“, „hajde još jednom“ i slično. Nakon završetka aktivnosti djeci su u sobi bila postavljena pitanja: „Kako vam se sviđa ovakva glazba?“, „Da li vam je bilo dosadno?“, „Imate li vi kakvu ideju što bi drugi puta radili na tu skladbu?“.

Dječji odgovori:

Ivan (4,5 godine): „Meni je bilo super, a najbolje mi je bilo kad smo išli kao vojnici.“

Iva (4 godine): „Ja nekada nisam htjela plesati kao vi jer je to glazba za balerine, pa sam ja plesala kao balerina.“

Matej (5 godina): „To je glazba iz dvorca, bilo mi je super kao na tjelesnom.“

Filip (5 godina): „Meni je bilo fora kad samo mogli sami raditi bilo što jer smo već naučili tu pjesmu i bilo nam je lagano.“

Anja (4 godine): „Teta može kad drugi put dođete da nam kažete da obučemo suknje za ples, vidite mi ih tu imamo puno.“

Matija (5 godina): „Meni je dobra ta glazba jer mogu pjevati, a ne moram učiti riječi.“

Iva (5 godina): Ja sam se samo smijala i plesala.

Slika 3 – Djeca se kreću na klasičnu (umjetničku glazbu)

Neka djeca plešu, neka trče, dok neka izmišljaju svoj ples. Sva su djeca u dvorani sudjelovala.

3.5. Igra s instrumentima

Igra je provedena u Dječjem vrtiću Petrinjčica u Petrinji u svibnju 2016. godine. Igrama su se djeci pokušale približiti razne teme koje okružuje klasična (umjetnička) glazba, pa tako i instrumenti. Djeci su ponuđeni instrumenti u raznim oblicima, glazbeni videi te puno materijala za stvaranje. Istražuje se zainteresiranost za instrumente i shvaćanje kompliciranijih glazbenih formi kao orkestar ili pak izgled instrumenta.

Istraživačko pitanje bavilo se mišlju da li djecu zanimaju instrumenti, kako im tu temu predstaviti na prihvatljiv način. Može li se djeci objasniti orkestar, te kako on funkcionira. Pronaći način predstavljanja navedenog na zabavan i moderan način.

Cilj je zainteresirati djecu za nešto nesvakidašnje, ponuditi dovoljno materijala da svako dijete ima adekvatnu zanimaciju. Svrha bogate ponude materijala je lakše dječje shvaćanje sadržaja kroz bezbrižnu igru.

3.5.1. Igra: upoznavanje i manipulacija instrumentima

Djeci su ponuđene slike glazbenika koji sviraju (na slikama su za svaki instrument i djeca i odrasli koji sviraju), kartonski instrumenti te pedagoški neoblikovani

materijal, razvrstan na prirodne i neprirodne sirovine. Igre su slobodne te djecu nisam ispravljala već pomagala, odgovarala na pitanja i slično. Pomoću slika vrlo brzo sami su shvatili kako se svira koji instrument, a ja sam im rekla kako se zovu.

Cilj igre je upoznavanje instrumenata te izražavanje kreativnosti pomoću ponuđenih materijala.

Korišteni materijali su pedagoški neoblikovani materijal- kartonski instrumenti harfe, violine, flaute i trube, materijali za uređivanje instrumenata, plastificirane slike glazbenika koji sviraju, zvečke. Ponuđeno je i prijenosno računalo na kojem su prikazani videi orkestara koji sviraju ponuđenu klasičnu (umjetničku) glazbu.

Korištena glazba : Prince Ali (from Disney's "Aladdin") Trumpet Cover, Flute - Do You Want to Build a Snowman - from Disney Frozen - Sheet Music, Chords, & Vocals, Toto - Africa // Amy Turk, Harp, Colors of the Wind (From Disney's "Pocahontas") - Violin Cover - Taylor Davis.

Slika 4 – Djeca sviraju improvizirane instrumente

Slika 5 – Djeca sviraju na improviziranim trubama

Na slikama su vidjeli kako se svira truba, te to oponašaju. Djeci sam davala jednostavne upute da se igrano sviranja trube. Djeca su samoinicijativno govorila: tu, tu, tu. Tako je bilo i za ostale instrumente. Dječaci su pokazali veliki interes za instrumente.

Slika 6 – Djeca sviraju na improviziranim flautama

Djeca prilikom igre sama shvaćaju kako se svira flauta, a u tome im pomažu ponuđene slike.

Slika 7 – Dječak izrađuje violinu

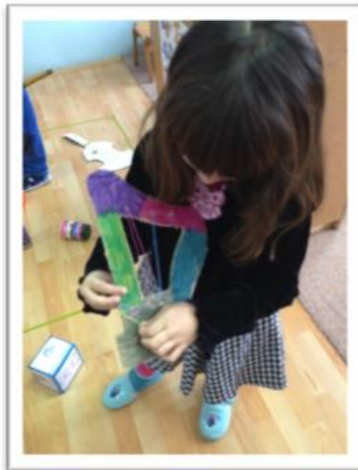

Slika 8 – Djevojčice izrađuju harfu i flautu

Na slikama 7 i 8 prikazana su djeca koja uspješno barataju pedagoški neoblikovanim materijalom u svrhu ukrašavanja svojih instrumenta.

Slika 9 – Djevojčica izrađuje violinu

Slika 10 – Djevojčica za izrađenom harfom

Slika 11 – Djevojčica za izrađenom flautom

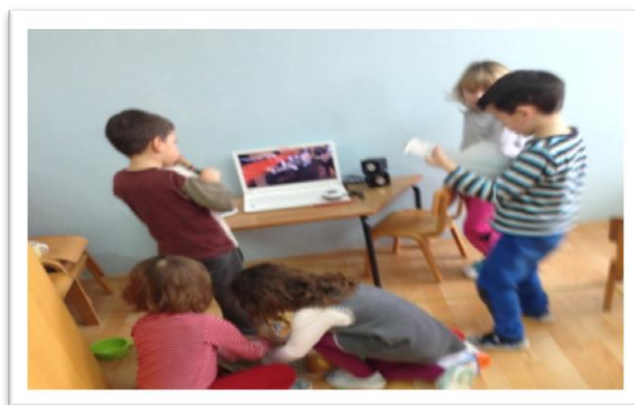
Djeci je uz kartonske instrumente bilo ponuđeno i mnoštvo sortiranog pedagoški neoblikovanog materijala. Djeca su imala slobodu raditi što god žele, no zainteresirali su ih instrumenti, koji očito nisu bili dovoljno „dobri“, pa su djeca ukasila i dovršila instrumente dodajući klapne, žice i dr.

Slika 12 - Djeca se igraju da zajedno sviraju

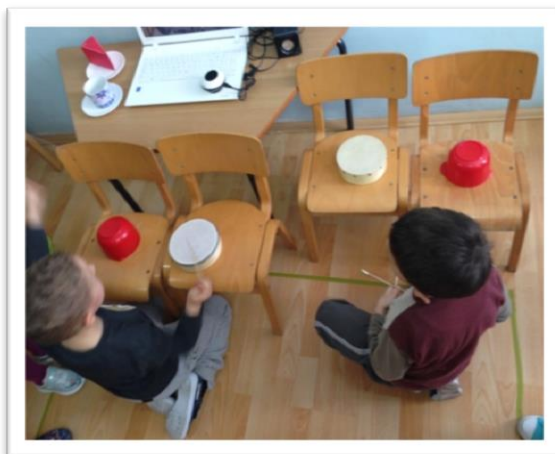

Slika 13 - Dječak oponaša violinistu

Slika 14 – Djeca uče uz ponuđeni video materijal

Videi s klasičnom (umjetničkom) glazbom pokazali su se odlični i zabavni. Djeca su reagirala zainteresirano, pogotovo dečki, plesali su ispred laptopa i svirali kao glazbenici na videima.

Slika 15 - Bubnjarski duo

Bubnjarski duo bio je fascinantan, ispravljali su se međusobno govoreći „čekaj, još ne ide brzi dio“, „sad glasno“, „sad tiho“. Nakon nekog vremena nasloni stolica postali su činele, pa je uputa bilo i više. Dječaci su se igrali više od 20 minuta, što je više nego odlična koncentracija za tu dob što govori koliko su djeca u stanju učiti uz adekvatan poticaj.

3.5.2. Tijek istraživanja zainteresiranosti za Igru – upoznavanje i manipulacija instrumentima

Aktivnost je počela crtićem *Glazbena zemlja* koji je emitiran na laptopu³. Crtić je nijem s klasičnom (umjetničkom) glazbom nakon. Nakon crtića, na laptopu su se redali videi koncerata klasične (umjetničke) glazbe. Djeca su spontano po sobi istraživala materijale. Na drugom su stolu ponuđeni kartonski instrumenti te slike glazbenika i pedagoški neoblikovani materijali sortirani i podijeljeni na prirodne i umjetne. Na trećem stolu ponuđena je žica koju su trebali oblikovati kao note po uzoru na slike.

³ Walt Disney Animation Studios; Silly Symphonies - Music Land/ Glazbena zemlja

3.5.3. Reakcija djece na igru: Upoznavanje i manipulacija instrumentima

Djeca su vrlo brzo pomoću videa i slika shvatila čemu služe instrumenti i kako se koji svira. Pitali su jedino kako se koji instrument zove nakon čega su spontano koristili izraze kao truba, violina, harfa i drugo. Samoinicijativno su s materijalima počeli uređivati instrumente, sjetili su se uzeti žicu iz jedne aktivnosti te je iskoristiti u izradi violine. Dječaci su jako zainteresirani. Ova je aktivnost kod sve djece izazivala zanimanje i radosno raspoloženje.

3.6. Upoznavanje nota kroz igru

Igre su provedene u dječjem vrtiću *Blažena Hozana* u skupini djece predškolske dobi. Skupina broji dvadeset i petero (25) djece. Navedene su igre ponuđene kako bi djeci približile pojam nota i na zanimljiv način ih pokušavaju zainteresirati za temu nota. Na zaigran način pokušavamo djeci učiniti jednostavnim i shvaćanje povezanosti notnog zapisa i glazbe.

Istraživačko pitanje je bilo kako djeci približiti povezanost između nota, tona te instrumenta koji proizvodi ton. Mogu li djeca shvatiti taj koncept i na koji način približiti djeci temu.

Cilj je navedene pojmove približiti na logičan način pomoću par povezanih igara, koje bi dječje istraživanje navelo na zaključak.

3.7. Tijek aktivnosti

Aktivnost se odvijala u tri (3) djela sobe. Na svakom je djelu bila jedna igra; *stvaranje i ukrašavanje nota, početno shvaćanje nota i ćiri bu ćiri ba note*. Djeci je puštena glazba uz koju su istraživali. Igra su trebale u djeci potaknuti interes za igru s notama. Korišten je razni pedagoški neoblikovani materijal, glazba i dječji sintesajzer.

3.7.1. Igra: stvaranje i ukrašavanje nota

Igra pruža slobodu izražavanja u kojoj djeca mogu biti kreativna.

Cilj je upoznavanje s notama kroz igru. Djeca razvijaju kreativnost kroz slobodno izražavanje. U igri uče pravilno držati olovku i razvijaju finu motoriku. Poželjno je

da djeca u igri razgovaraju pa im nisu nametnute ideje koje trebaju raditi. Time se pokušalo potaknuti suradničko učenje.

Korišteni materijali su bili plastificirane slike nota, notni zapisi, te prazna notna crtovlja. Uz to djeci su ponuđene bojice i flomasteri te prazni papiri ako žele raditi nešto drugo.

Korištena glazba: Rhapsody in Blue, Bach Cello Suite No.1 - Prelude (Yo-Yo Ma, Prokofiev - Peter and the Wolf.

Slika 16 - Djeca se igraju i manipuliraju notama

Slika 17 - Djeca pišu note u notno crtovlje

Slike 16 i 17 prikazuju djecu koja putem materijala vide razne primjerke nota i notnog crtovlja, te radne listiće koje su također mogli rješavati. Mogli su manipulirati s njima u smjeru koji im se sviđa, a radovi su ispali vrlo zanimljivi. Djeca su upoznata s notama na zabavan način. Nisu imali osjećaj da uče ali kasnije su svi znali da su pisali note.

3.7.2. Igra: početno shvaćanje nota

Igra početno shvaćanje nota ponuđena je djeci kako bi svirala „sintisajzer“ i tako čula razliku između tonova te samostalno istražila sviranje po notama u boji.

Cilj je djeci približiti svrhu nota. Igra je trebala objasniti povezanost nota i tona. Sve bi to djeci mogli približiti na njima blizak način tj. pomoću onih pojmova koje znaju, a to su u ovom slučaju boje. Zbog navedenog djeci je ponuđen „sintisajzer“ s tipkama u boji i notna crtovlja na kojima je par nota u boji po kojima djeca mogu svirati.

Korišteni materijali za igru su „sintisajzer“ s tipkama u bojama i plastificirane note u boji.

Slika 18 - Dijete je samo napisalo note za sviranje

Djeci je ponuđen „sintisajzer“ kojem su tipke u boji i note u boji tako da je prvenstvena logika samog sviranja po bojama.

Slika 19 – Razumijevanje povezanosti nota i tona

Djeci je ponuđen „sintisajzer“ kojem su tipke u boji i note u boji tako da je prvenstvena logika samog sviranja po bojama. Nakon te igre djeci je u potpunosti jasno čemu služe note i kako se prema njima svira. Djeca su si nakon nekog vremena počela sama pisati note u boji.

3.7.3. Igra: ćiri bu ćiri ba note

Igra Ćiri bu Ćiri ba note od djece traži kreativno rješenje za izradu note ili violinskog ključa. Uz samu igru djeca slušaju klasičnu (umjetničku) glazbu.

Cilj je upoznavanje nota na veseo i neformalan način. Nema notnih crtovlja, već žica kojom djeca lako manipuliraju. Idea igre je napraviti notu ili violinski ključ od žice. Nadalje ova igra traži da djeca budu koncentrirana i da smisle način na koji će formirati notu.

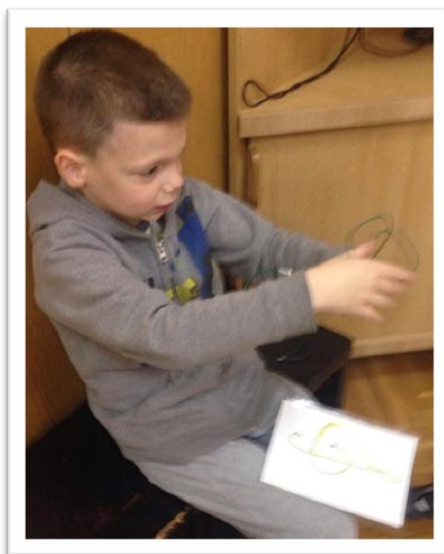
Korišteni materijali su plastificirane slike nota i violinskog ključa i žica kojoj su krajevi zaštićeni radi sigurnosti djece.

Korištena glazba: Mozart - Symphony No. 40 in G minor, K. 550 [complete]

Slika 20 - Materijali za igru Ćiri bu Ćiri ba note

Materijali su zaštićeni kako bi bili sigurni za djecu. Plastificiranim papirima zaobljeni su rubovi, a žica je zaštićena na krajevima.

Slika 21 - Modeliranje nota pomoću žice

Na slici je dječak koji se navedenim problemom bavio više od dvadeset minuta.

3.8. Reakcija djece na igre o notama

U igri *Stvaranje i ukrašavanje nota* djeca su ukrašavala note crtajući po njima neke svoje drage likove, ali i note. Sva djeca koja su bila za stolom na kojem su bili postavljeni poticaji za tu igru, nakon poigravanja materijalima znala su pisati note. Za vrijeme igre *Početno shvaćanje nota* istraživali su „sintisajzer“ i primijetili note u bojama. Vrlo brzo su povezali da mogu svirati po bojama, nakon čega su sami pisali note u boji i svirali - zapravo, na dječji način su komponirali. Djeca su bila oduševljena kada su vidjela da sama sebi mogu pisati note. Dva dječaka su napisala puno papira s „notama“ te papire dijelili onoj djeci koja su došla svirati. Igra *Ćiri bu ćiri ba note* privlačila je sramežljiviju i mirniju djecu. Odgajateljica je spomenula da dječak na slici 22 inače ima koncentraciju dvije minute, no notu je slagao više od dvadeset minuta. Mnoga su djeca zaista shvatila „tajno pismo glazbe“, kako je notni zapis prozvan u vrtiću.

Igre su jasno i logično djecu navodile na zaključke i otkrića, a dijete je stavljeno u situaciju onoga koji otkriva što je dobro za samopouzdanje.

3.9. Orkestar i kazalište

Igre su provedene u dječjim vrtićima *Blažena Hozana* u Zagrebu i *Petrinjčica* u Petrinji. Djeci se nastojao približiti pojam kazališta i orkestra. Svrha igara je opustiti

djecu i dati im slobodu u kojoj se mogu istraživati i usvajati nova iskustva. Razvijanje ljubavi prema kazalištu misao vodilja je za osmišljavanje igara.

Istraživačka pitanja bila su kako djeci približiti dojam kazališta, koncerta, garderobe i ostalih lijepih stvari zbog kojih volimo umjetnost, te hoće li im iste biti razumljive ili će ih zbuniti.

Cilj je bio na veseo način predstaviti navedene teme i pokazati djeci koliko se je zapravo klasična (umjetnička) glazba vesela i pristupačna. Razmišljalo se koje se igre mogu ponuditi djeci kako bi im vrijeme u igrama bilo ugodno i korisno provedeno.

3.10. Tijek aktivnosti igara o orkestru i kazalištu

Djeci su ponuđene razne igre na temu orkestra i kazalište. Djeca su se igrala kazališta, oblačila se u odjeću za kazalište, crtala kazalište i istraživala orkestar. Djeca nisu dobivala verbalne upute već su im ponuđeni materijali i glazba. Igre su ponuđene u isto vrijeme, što čini istraživanje logičnim. Djeca su bila zainteresirana za sve igre, te su spontano iz jedne igre ulazili u drugu.

3.10.1. Igra: orkestar i dirigent

Igra *Orkestar i dirigent* potiče međusobnu suradnju, ali i kretanje na glazbu. Dobra atmosfera uz glazbu potiče djecu na dogovaranje, kretanje i međusobno uvažavanje.

Cilj je upoznati djecu s dirigentom i orkestrom. Igra traži suradnju, razgovor i dogovor među djecom. Kroz samu igru trebali bi uvidjeti važnost suradnje što je izuzetno važno kako bi funkcionirao i pravi orkestar.

Korišteni materijali su glazbeni videi na prijenosnom računalu i ručno izrađeni instrumenti.

Korištena glazba: Khachaturian: Sabre Dance / Rattle · Berliner Philharmoniker

Slika 22 – Improvizirani orkestar

Dječak oduševljeno govore: „Donesite mi flautu, ja sam dirigent“, „Orkestar mora stajati ispred mene“, „Morate čekati da vam pokažem kada vi svirate“. Djevojčice mu odgovaraju „Ja sviram harfu“, „A ja flautu“. Treća djevojčica je složila bubnjeve.

3.10.2. Igra: kazalište

U dvorani za tjelesni prostor je posložen kao kazalište. Dio dvorane označen je izolir trakom pa je tako taj dio označavao pozornicu. Oko pozornice nalijepljene su slike nekih drugih pozornica na kojima glume ili plešu djeca u odrasli. Ispred pozornice stavila sam kupice za publiku na kojima su također slike publike. Pored pozornice bila je „blagajna kazališta“ izrađena od neoblikovanog materijala. U blagajni su karte za kazalište, bojice, da sami mogu izraditi karte, i novac. Kako bi koncert bio što stvarniji u vrtić sam pozvala akademsku glazbenicu Luciju Rašeljku Petrač kako bi se djeca tijekom igre i upoznala s flautom. Kolegica je svirala *Mozart Flute Concerto No.2 K.314 - 3rd Mov Emmanuel Pahud (1)*, uz orkestar koji je pušten na prijenosnom računalu, kako bi djeci bilo što zanimljivije.

Cilj je stvoriti kazalište u vrtiću, naučiti što se radi u kazalištu i zašto (npr, kupnja ulaznice, naklon, pljesak publike i dr.). Nadalje cilj je djecu uključiti u cijeli proces funkcioniranja kazališta u opuštenom okruženju kao što je dječji vrtić.

Korišteni materijali su improvizirana kazališna blagajna, karte za kazalište, novac za kupnju karata, materijali za izradu karata za kazalište, kostimi, nakit, instrumenti, plastificirane slike pozornice, publike i kazališne garderobe. Od instrumenata djeci su ponuđene dvadeset i dvije različite zvečke, šest blok flauti, jednostavne udaraljke, četiri bubnje, grebatica, kastanjete i zvončići.

Korištena glazba: Mozart Flute Concerto No.2 K.314 - 3rd Mov Emmanuel Pahud (1)/// Kolegica Lucija Petrač uz glazbu svira solo flautu („koncert“ za djecu), Johann Strauss II - Die Fledermaus Overture, Khachaturian Sabre Dance Rattle · Berliner Philharmoniker, Perpetuum Mobile - A Musical Joke - Johann Strauss Jr (1), Scaramouche Brazileira. Darius Milhaud, Paraphrase on Mozart's "Alla Turca" - Yuja Wang

Slika 23 - Improvizirana kazališna blagajna za ulaznice

Slika prikazuje improviziranu blagajnu kazališta i odjeljak za ulaznice. Ulaznice djeca izrađuju sama, jer su u kutiji bijeli papir veličine kazališnih karata i karte iz HNK koje su djeci služile kao primjer.

Slika 24 – Improvizirana pozornica i mjesta za publiku

Mjesta za publiku označena su plastificiranim slikama koje su zalijepljene na klupice. Te plastificirane slike prikazuju djecu u publici u kazalištu. Na taj način

djeci u ovoj igri smo pokazali čemu služe klupice i kako stvarno izgleda publika u kazalištu .

Slika 25 - Flautistica pokazuje djeci flautu

Sva djeca su samoinicijativno išla slušati naš mali koncert, onima koji su gubili koncentraciju ponudili smo zvečke da sudjeluju.

Slika 26 – Djeca sudjeluju u koncertu

Slike prikazuju nastup flautistice te djece koja su se ubrzo pridružila sudjelovanju na koncertu. Djeci su ponuđene različite udaraljke pa su došla na pozornicu, a neki ostali sjediti do kraja koncerta i svirali svoje udaraljke.

Slika 27 – Djeca sviraju udaraljke

Slika 28 – Djevojčice imaju koncert

Spontano uživanje u glazbi, dječje sudjelovanje i veselje potaknuto klasičnom (umjetničkom) glazbom. Na slici 27 prikazano je sudjelovanje djece koja su plesala i svirala s flautisticom.

3.10.3. Igra: crtanje kazališta

Prezentiranjem kazališta putem predstavljanja veličanstvenih zgrada u kojima se određena kazališta nalaze, potiče se interes djece za samim kazalištem na još jedan način.

Cilj je kreativno i slobodno likovno izražavanje uz klasičnu (umjetničku) glazbu u pozadini, ali i upoznavanje arhitekture kazališta. Igra razvija finu motoriku i kreativnosti.

Korišteni materijali su ponuđene slike poznatih kazališta na kojima dio kazališta nedostaje te ga djeca mogu dovršiti.

Korištena glazba: Erick Satie – Gnossienne No. 1

Slika 29 - Materijali za likovno izražavanje uz klasičnu (umjetničku) glazbu
Djeci su ponuđene bojice i slike kazališta koja su trebali dovršiti.

Slika 30 - Dječji radovi

Djeca su na slobodan način, bez ograničenja i pravila mogla izraziti svoju viziju kazališta i balerine.

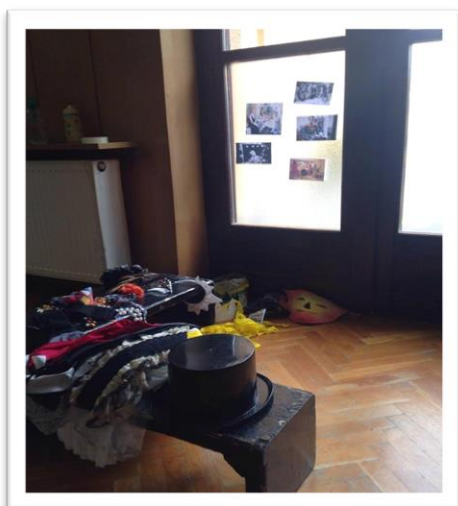
3.10.4. Igra: kazališna garderoba

Igra bi trebala potaknuti djecu da se obuku za odlazak u kazalište ili za nastup u kazalištu. Ovom igrom djeci se pokušala predložiti razliku između stvarnog svijeta i „mašte“.

Cilj igre je veselje i opuštanje uz klasičnu (umjetničku) glazbu. Djeca se vole maskirati i preoblačiti pa je igra kazališna garderoba jedna od igara koje interes za glazbom i kazalištem.

Korišteni materijali su kostimi i nakit.

Korištena glazba: Aretha Franklin - I say a little prayer (Official song) HQ version, Mambo No. 5 by Marsiling Chinese Orchestra, Bamboleo Gipsy Kings orchestral cover, "Uptown Funk" - Mark Ronson ft. Bruno Mars - String Orchestra Cover.

Slika 31 - Improvizirana garderoba kazališta Slika 32 - Djeca oblače kostime

Garderoba je mjesto na kojem se glumci preoblače, maskiraju. Djeca su imala priliku obući se za kazalište, kako bi istraživanje klasične (umjetničke) glazbe bilo zanimljivije, shvatljivije i upotpunjenije. Ovo je procesna drama, glazbeno (umjetničkog) karaktera u kojoj se voditelj stavlja u ulogu promatrača, razvija kreativno mišljenje pitanjima i pomaže djeci da dođu do zamišljenog cilja procesne glazbene (umjetničke) procesne drame.

Slika 33 - Sve faze engleskog valcera i oduševljene djevojčice.

Nakon što su se djevojčice presvukle u haljine, odmah su otišle plesati na improviziranu pozornicu. Djevojčice su uživale u kostimima i rekle da “plešu kao u dvorcu“.

3.10.5. Igra: ljepljivi orkestar

Igru mogu igrati sva djeca bez obzira na dob zbog njene jednostavnosti. Kroz igru djeca upoznaju sve instrumente iz orkestra.

Cilj je upoznati djecu s instrumentima i orkestrom. Sva djeca bi trebala moći odigrati igru pa je tako cilj da vlastitim uspjehom djeca grade samopouzdanje.

Korišten materijal je magnetna ploča orkestra i magnetne kartice s instrumentima.

Korištena glazba: Khachaturian Sabre Dance Rattle · Berliner Philharmoniker, Perpetuum Mobile - A Musical Joke - Johann Strauss Jr (1).

Slika 34 - Djevojčica igra ljepljivi orkestar

Igra je dovoljno jednostavna da djeci daje samopouzdanje, ali i da djecu zainteresira za instrumente. Na hamer papir zalijepljena je magnetna traka, dok se u kutijici nalaze plastificirane kartice sa slikama instrumenata s jedne strane i magnetom s druge. Kartice je potrebno staviti na odgovarajuće mjesto na hamer papiru koji predstavlja „mapu orkestra“. Radi se o igre u kojoj djeca otkrivaju ne samo instrumente već istražuju i magnetizam.

3.10.6. Igra: umjetnički laboratorij

Djeci je u DV Blažena Hozana na stolu u mirni kutak ponuđeno mnoštvo materijala. Djeca su mogla stvarati što žele i slušati glazbu.

Cilj je djeci dati slobodu te vidjeti da li su stvarali radove koji su vezani za temu. Uz klasičnu (umjetničku) glazbu, bez zabrana, mogli su izrađivati što žele.

Korišteni materijali: kutije sa sortiranim pedagoškim materijalom, podijeljenim na prirodni i umjetni materijal, flomasteri, bojice, papiri, lijepilo, tkanina.

Korištena glazba: 01-Rhapsody in Blue, Bach Cello Suite No.1 - Prelude (Yo-Yo Ma).

Slika 35 - Djeca se u umjetničkom laboratoriju bave kreativnim radom

Djevojčice komentiraju kako je lijepa glazba i kako tu djeca ne viču.

Slika 36– Umjetni sortirani materijali

Slika 37– Prirodni sortirani materijali

Na slikama je prikaz sortiranih materijala za igru *Umjetnički laboratorij*.

3.11. Reakcije djece na igre koje istražuju kazalište i orkestar

Djeca pokazuju velik interes za igru *Orkestar i dirigent*. Postupno se u igru uključivalo sve više djece, pa je tako orkestar bio sve veći. Na kraju je u igri sudjelovalo tri dirigenta i osam „svirača“. Igra *Kazalište* oduševila je svu djecu i svi su sudjelovali. Jako ih se dojmila flautistica koju je kasnije oponašalo dosta curica. Prije koncerta djeca su si podijelila i napravila karte i sjela u publiku. Na improviziranom koncertu flautistice neka djeca sjede dok neka sviraju udaraljke na pozornici pokraj flautistice. Traže da im još svira. Dio djece odlazi u mirni kutak gdje igraju *Crtanje kazališta* i *Umjetnički laboratorij*. Komentiraju da nitko ne više pa im je lijepo jer dobro čuju glazbu. U igri *Kazališna garderoba* također uživaju sva djeca, svi su se presvukli i sudjelovali u drugim igrama. Dječacima se jako sviđjela ova igra jer su im ponuđeni izrađeni viteški kostimi. *Ljepljivi orkestar* bio je zanimljiv mlađoj djeci dok su stariji brzo odigrali igru i otišli igrati ostale igre.

3.12. Istraživanje zainteresiranosti Roma za klasičnu (umjetničku) glazbu

Dječji vrtić nalazi se na Kozari boku u Zagrebu. Vrtić radi jednu smjenu i funkcionira tako da se u odgajateljičinom angažamnu dovode djeca iz „kvarta“, tj. ravnateljica ih dovodi u vrtić. Vrtić funkcionira drugačije od ostalih, u ovom vrtiću primarno je učenje. Djecu predškolske dobi uče standardnom hrvatskom jeziku i svemu ostalome kako bi i ta djeca imala istu priliku upisa u osnovnu školu, koju nemaju. Djeca žive u zajednici u kojoj nemaju dobre govorne uzore niti okvire socijalno prihvatljivog ponašanja i tu također nastupa ovaj vrtić. Pedagogija i kurikulum koji je pisan za vrtiće u ovoj ustanovi ne funkcionira kako bi trebao jer djeca nisu spremna na istraživanje, a i nemaju vremena, pošto za polazak u školu neke stvar dijete treba znati. Djeci je pripremljen sat s glazbeno didaktičkim igrama, te igrama opuštanja i zabave uz klasično umjetničku glazbu. Djeca su dobi od tri do sedam godina i većina su djevojčice. Istraživanje u romskom vrtići poduprla je i sama ravnateljica Senija Seferović, koja je do sada napravila nezamislive stvari u obrazovanju i odgoju romske djece.

Istraživačko pitanje bavilo se mišlju da li djecu romske nacionalnosti zanima klasična (umjetnička) glazba, pogotovo s obzirom na to da je nikada ili rijetko čuju. Pitanje je bilo i hoće li djeca sudjelovati u aktivnostima i kako.

Cilj istraživanja je ponuditi djeci klasičnu (umjetničku) glazbu kao mogućnost integracije u društvo. Pokušali smo pokazati i potaknuti interes za klasičnu (umjetničku) glazbu imajući na umu da su djeca romske nacionalnosti u pravilu vrlo darovita za sviranje, pjevanje i ples.

3.13. Tijek istraživanja zainteresiranosti Roma za klasičnu (umjetničku) glazbu

Djeci su prvo ponuđene igre *Pisanje nota* i *Upoznavanje instrumenata*. Nakon što su igre postavljene puštena je glazba. Kada su djeca izgubila interes za igrama ponuđeni su im kostimi, nakit i instrumenti

3.13.1. Igra: pisanje nota

Igra pisanje nota ponuđena je djeci kako bi razvijala grafomotoriku, upoznala note i slušala kvalitetnu glazbu uz igru.

Cilj igre je djeci ponuditi sadržaje s kojima se još nisu susreli. Priuštiti djeci aktivnost koja im je nova i zanimljiva, a uz koju će koristiti i pisanje.

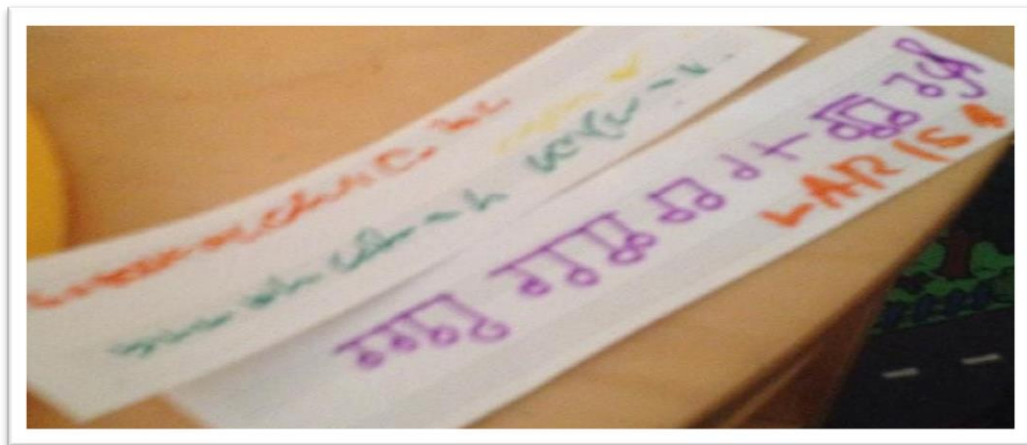
Korišteni materijali: notni zapisi, prazna notna crtovlja, flomasteri i note koje su uredila druga djeca

Korištena glazba: Khachaturian Sabre Dance Rattle · Berliner Philharmoniker, Gypsy Devils (Cigánski diabli) Megakonzert 2011 - Uhorský tanec č. 5, Gypsy Philharmonic Orchestra - Pacsirta (Ciocarlia The Lark) - Grigoras Ionica Dinicu

Slika 38 - Dijete piše note.

Djeci su ponuđeni notni zapis te prazna notna crtovlja. Ovdje je djeci zadatak bio vrlo jasan i obavili su ga izvrsno. Na slici 38 je djevojčica koja je napisala note kako ih ona vidi.

Slika 39 - Prikazuje note u očima djeteta.

Djeca su samoinicijativno pisala note. Na slici 39 su dva notna zapisa, Larisa ima 7 godina, a Škurta koja je napisala druge note ima 5 godina. Zanimljivo je kako su djevojčice sebi predočile notni zapis.

3.13.2. Igra: upoznavanje s instrumentima

Igra nudi djeci mogućnost za uspješno rješavanje zadatka dok u isto vrijeme prikazuje instrumente iz orkestra.

Cilj je upoznati djecu s izgledom i nazivom instrumenata kroz igru, te pružiti djeci osjećaj zadovoljstva pošto igra nije natjecateljska.

Korišteni materijal: kartonske ploče s magnetnim trakama, plastificirani instrumenti s magnetom.

Korištena glazba: Khachaturian Sabre Dance Rattle · Berliner Philharmoniker, Gypsy Devils (Cigánski diabli) Megakonzert 2011 - Uhorský tanec č. 5, Gypsy Philharmonic Orchestra - Pacsirta (Ciocarlia The Lark) - Grigoras Ionica Dinicu,Manu Chao Clandestino -Playing For Change.

Slika 40 - Magnetni kartoni s instrumentalnom postavom i kartice instrumenata s magnetima.

Djeci je ponuđen magnetni kartoni s instrumentalnom postavom i kartice instrumenata s magnetima. Djeca su kroz igru upoznala i prepoznavala instrumente.

Slika 41 – Magnetna igra s instrumentima

Djevojčice su jako zainteresirane za instrumente. Za neke pokazuju i kako se sviraju. Vesele su i uspješno završavaju igru.

3.13.3. Igra: glazba, ples, sviranje

Djeca u romskom vrtiću vrijeme provode pripremajući se za školu. Ovom igrom pokušali smo ih opustiti, zabaviti i pokazati kako slušanje klasične (umjetničke) glazbe može biti zabavno.

Cilj igre je da se djeca kreću na glazbu, isprobaju instrumente i čuju nove zvukove. Svrha je vježbanje ritma kroz ples te stvaranje atmosfere u kojoj djeca svojim instrumentima mogu kreirati glazbu.

Korišteni materijali: kostimi, nakit, zvečke, udaraljke, sintesajzer, blok flaute.

Korištena glazba: Khachaturian Sabre Dance Rattle · Berliner Philharmoniker, Gypsy Devils (Cigánski diabli) Megakonzert 2011 - Uhorský tanec č. 5, Gypsy Philharmonic Orchestra - Pacsirta (Ciocarlia The Lark) - Grigoras Ionica DinicuManu Chao Clandestino -Playing For Change, Lou Bega - Mambo No. 5 (A Little Bit of...) (Official Video), We no speak americano original, Gipsy Kings – Djobi Djoba.

Plesom smo vježbali ritam dok su djeca svirajući u ritmu čula nove zvukove.

Slika 42 – Djeca se uređuju za odlazak u kazalište Slika 43 – Djeca sviraju i plešu
Djeca su pokazala velik talent i osjećaj za glazbu. Najveća zabava i oduševljene bilo je kada je počela svirati pjesma *Djobi Djoba*. Djeca su shvatila i samoinicijativno svirala gitare i zvečke koje su čuli u pjesmi.

Slika 44 - Djevojčica svira u ritmu

Slika 45 – Dječak svira po notama

3.14. Reakcije djece na klasičnu (umjetničku) glazbu

Djeci je jako svidjelo što je sudjelovanje u igrama svojevrijedno. Prvo su ponuđene igre *Pisanje nota* i *Upoznavanje instrumenata*, a djeca su se uključila u istraživanje. Plesali su i igrali igre. Nitko im nije davao upute, no djeca su sama prepoznala neke instrumente; trubu i violinu pa pitali gdje je harmonika. U igri *Glazba, ples i sviranje* djeca su najviše uživala i na klasičnu (umjetničku) glazbu plesala romske plesove. Pjesma *Djobi Djoba* im se jako svidjela pa su htjeli da je pustimo više puta. Uz svu glazbu djeca su svirala udaraljke i odlično „uhvatila“ ritam.

4. ZAKLJUČAK

Klasična (umjetnička) glazba nedovoljno se sluša i koristi u vrtiću. Ta činjenica potaknula osmišljavanje rada koji klasičnu (umjetničku) glazbu stavljaju na razinu igre, radosti i upoznavanja. Djeci se uz malo kreativnosti mogu ponuditi mnoge teme i djeca ih uz dobre poticaje odlično prihvaćaju. Odgajatelji se ne osjećaju dobro i opušteno kada je ova tema u pitanju, što zbog nekompetencije, što zbog toga što ni njima ta vrsta glazbe nije zanimljiva. Mislimo da je najbitnije od svega shvatiti da su to osjećaji odraslih i da bez obzira na sve djeci treba nuditi kvalitetnu glazbu čak i ako nije popraćena aktivnosti. Dobrobit glazbe je nemjerljiva, a u tom slučaju naša je odgovornost ponuditi je djeci. Svejedno je u kojem se vrtiću nudi klasična (umjetnička) glazba, djeca ju vole i potrebna im je u odrastanju. Ovim radom pokušala sam i odgajateljima prikazati klasično (umjetničku), ali i ostali kvalitetnu glazbu, kao nešto spojivo.

Djeca u romskom dječjem vrtiću glazbeno su vrlo talentirana i zanimaju ih igre s glazbom. Općenito su svi uživali u igri. Upoznavanje djece s kvalitetnom glazbom pokazalo se poželjnim te istovremeno podupirućim za djetetov zdrav i nesmetan rasti i razvoj. Provedene aktivnosti prožimaju dosta područja koja bi mogla zanimati dijete pa je svako dijete moglo birati i što će istraživati.

Djetetu se treba nuditi što više aktivnosti pomoću kojih se razvija i uči kroz igru.

„Glazba je jezik, odnosno način komuniciranja pa je u organizaciji odgojno-obrazovnog procesa i razvoju projekta tako treba i shvaćati. Često je riječ o spontanim i neplaniranim izričajima djece koji mogu uključivati pjevanje, pjevušenje, pljeskanje rukama, pucketanje prstima ili pak kreiranje različitih zvukova i tonova pravim ili improviziranim glazbenim instrumentima. Variranjem tempa, ritma, tonova i glasnoće dijete može također „pričati“ svoju priču koju, kao i sve ostale djetetove „priče“, u oblikovanju projekta treba razumjeti i shvaćati ozbiljno“ (Slunjski, 2012, str. 88).

Integracija klasične (umjetničke) glazbe pokazala se izvrsnom, a djeca su pokazala velik interes za sudjelovanje u igrama. Zbog fleksibilnosti igara/aktivnosti djeca su imala vrijeme i slobodu za suradničko učenje, za razgovor s prijateljima, za izražavanje svojih ideja. Djeca su se izvrsno izražavala pokretom i/ili crtežem te se vidjelo koliko su opušteni, a to je atmosfera koju priželjkujemo u predškolskom učenju. Odgajatelji su bili oduševljeni igrama te su molili da se djeci ostave materijali jer je spontana igra trajala i nakon aktivnosti. Smatram da se glazbeno

obrazovanje treba pojednostaviti, tj. djeci i mladima predstaviti na njima shvatljiv način. Odgojitelji su ti koji se moraju mijenjati i prilagođavati kako bi rad s djecom bio što adekvatniji.

LITERATURA

Blair Battle J. (2000). *The effect of three different levels of skill training in musical timbre discrimination on alphabet sound discrimination in pre-kindergarten and kindergarten children*. North Texas: University of North Texas.

Campbell, D. (2001). *The Mozart Effect*. London: Quill.

Dryden, G., Vos, J. (1999). *Revolucija u učenju*. Zagreb: Educa.

Einon, D. (2005). *Igre stvaralice za djecu od 2 – 5 godina*. Zagreb: Profil Knjiga.

Folkestad, G. (2007). *A Decade of Research in Music Education*. Malmö: Academy of Music, Lund University.

Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor d.o.o.

Heindorff, L. (2008). *Klassisk musik i förskolan – verklighet eller möjlighet*. Växjö: Institutionen för pedagogik.

Kemple, K. M., Batey, J. J., i Hartle, L. C. (2004). *Music Play - Creating Centers for Musical Play and Exploration*. Chapel Hill: National Association for the Education of Young Children.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Republika Hrvatska: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (31.7.2017.).

Nastavni plan i program rada za predškolski odgoj Lpfö 98 (Läroplan för förskolan Lpfö 98), Švedska nacionalna agencija za obrazovanje, 2010

Nikolić, S. (1990). *Svijet dječje psihe*. Zagreb: Prosvjeta.

Nuhanović, S., Berbić Kolar, E. (2017). Glazbeni odgoj i obrazovanje pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao poticaj usvajanju hrvatskoga standardnoga jezika. *Pannoniana*, 1 (2), str. 123-137.

- Sindik, J., Elez, K. (2011). Mogućnosti određivanja pouzdanosti i konstruktivne valjanosti za tri skale procjene nekih aspekata darovitosti predškolske djece. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 47 (1), str.108-123.
- Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja- Priručnik za odgajatelje i roditelje kako bi bolje razumjeli sebe i dijete*. Zagreb: Mali profesor.
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*, Zagreb: Profil.
- Šulentić Begić, J. (2015): Interkulturalni odgoj i nastava glazbe u prva četiri razreda osnovne škole. U: Mlinarević, V., Brust Nemet, M. i Bushati, J. (ur.), *Obrazovanje za interkulturalizam - Položaj Roma u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, str. 455-484.
- Vrbanić Majsec, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: "Ruke".
- Wachtel, J., D., JR. (2014). *Toddler music: a socio-cultural/historical examination of the musical development of two-year-olds and their carers in a child development laboratory classroom*. Illinois: University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Watson, V. (2012). *Teaching Your Young Child Music*. Hong Kong: Brillkids.